
Hur kommuniceras forskning om klimatfrågan? Del 2 Ett exempel från Uppsala Universitet

Forskningen har på senare tid börjat intressera sig för psykologiska mekanismer bakom så kallade "klimatförnekare". Till exempel har Martin Hultman på Chalmers beviljats flera miljoner i forskningsanslag från Energimyndigheten och Formas för att utröna olika samband med "klimatförnekelse".

Vi har granskat hur ett pressmeddelande gällande en avhandling från Uppsala Universitet om sambandet mellan politiska preferenser och personlighet å ena sidan och klimatförnekelse å andra sidan stämmer överens med resultaten som presenteras i avhandlingen och de artiklar som avhandlingen vilar på.

Ny avhandling om psykologin bakom förnekelse av klimatförändringar

Pressmeddelande

29 september 2016

Klimatförändringar är ett allvarligt hot mot människor, djur, och jordens ekosystem. Trots detta har effektiva klimatåtgärder dröjt, delvis för att det finns de som fortfarande förnekar att det finns ett problem. I en ny avhandling i psykologi från Uppsala universitet har Kirsti Jylhä undersökt psykologin bakom förnekelse av klimatförändringar. Resultaten visar att individer som accepterar hierarkiska maktstrukturer har större benägenhet att förneka problemet.

Inom forskarvärlden råder stor enighet om att människan har omfattande inverkan på klimatet och att vi står inför stora utmaningar. Men det finns också mängder av felaktig information om klimatförändringar i cirkulation som till stor del är skapad och spridd av organiserade kampanjer med syftet att försena åtgärder som kan motverka klimatutvecklingen. Och det finns människor som är mer benägna än andra att ta till sig denna vilseledande information.

Tidigare forskning har konsekvent visat att det är vanligare bland politiskt konservativa individer att förneka klimatförändringar. I sin avhandling har Kirsti Jylhä

undersökt detta samband vidare och i mer detalj. Studierna omfattade ideologiska- och personlighetsvariabler som korrelerar med politisk ideologi och prövade om dessa variabler också korrelerar med förnekelse av klimatförändringar.

Resultaten visade att förnekelse av klimatförändringar korrelerar med politisk orientering, auktoritära attityder och stöd för bibehållet status quo, samt med en kallhamrad personlighet (låg empati och hög dominans), trångsynt personlighet (låg öppenhet för erfarenhet), en benägenhet att undvika oro, och med manligt kön. En variabel, den så kallade 'social dominansorientering' (SDO), visade sig dock kunna förklara alla dessa kopplingar, antingen helt eller delvis.

Social dominansorientering mäter acceptansen för och förespråkandet av hierarkiska och dominant relationer mellan sociala grupper. Denna acceptans av hierarkier sträcker sig också till att acceptera människans dominans över naturen. Sambandet mellan SDO och förnekelse kan eventuellt förklaras när man beaktar att det finns många orättvisor i klimatförändringar. Vår egen nutida rika livsstil är den främsta anledningen till klimatförändringarna men de mest allvarliga konsekvenserna drabbar fattigare länder och människor, samt djur och framtida generationer av människor.

Det är möjligt att människor som accepterar den ojämlika fördelningen av risker och fördelar med klimatförändringar har det lättare att fortsätta att kräva mer bevis för att klimatförändringar faktiskt äger rum innan man erkänner dem och är villig att vidta åtgärder, menar Kirsti Jylhä.

Frågan är då hur klimatproblemet bäst presenteras för människor med hög SDO för att övertyga dem om behovet av åtgärder.

– Argumenten som används i klimatdebatten handlar ofta om att ge upp bekvämligheter i livet för att ta hand om naturen och de fattiga eller svaga i världen. Men det är kanske inte ett lockande argument för en person som ser världen ur ett hierarkiskt perspektiv. Det skulle kanske vara bättre att prata i andra termer och beskriva hur alla kommer att dra nytta av åtgärderna istället för att påverkas av följderna och att åtgärderna inte behöver vara ett hot mot den rådande samhällsstrukturen, säger Kirsti Jylhä.

Synpunkter på ovanstående pressmeddelande.

För detta har vi gått igenom de tre artiklar^{1,2,3} som utgör grunden för avhandlingen samt avhandlingen i dess helhet⁴

1. I pressmeddelandet påstås att det råder stor enighet bland forskarna (97% enl. Cook et.al., se vår förra artikel om kommunikation av detta resultat) om att människan har en omfattande inverkan på klimatet samt att klimatförändringarna på lång sikt kan överstiga människans förmåga till adaptation och att det krävs mycket omfattande åtgärder för att förhindra dessa förändringar. Det finns dock en omfattande dokumentation som ifrågasätter dessa påståenden, inte att människan har påverkan, men däremot hur stor och omfattande den är samt hur stort behovet av genomgripande åtgärder är. Se t.ex. här på Klimatupplysningen.se
2. I artiklarna utgår författarna från att motståndet mot dessa påståenden bl.a. beror på organiserade kampanjer, förnekande av bevisade fakta samt att vissa människor är mer benägna än andra att ta till sig vilseledande information.
3. Vad menas egentligen med "förnekelse av klimatförändringar" som nämns upprepade gånger? Det framgår inte klart av pressmeddelandet. Mycket få torde anse att klimatet inte förändras över tid.
4. Det hävdas i pressmeddelandet att avhandlingen visat att politisk orientering (höger, vår anm.), auktoritära attityder och stöd för bibehållet status quo, samt med en kallhamrad personlighet (låg empati och hög dominans), trångsynt personlighet (låg öppenhet för erfarenhet), en benägenhet att undvika oro samt manligt kön är korrelerade med "klimatförnekelse".

En "klimatförnekare" kännetecknas alltså bland annat av att ha auktoritära attityder, vara kallhamrad och trångsynt. (Leta i valfritt synonymregister efter synonymer till dessa begrepp).

En "klimatförnekare" som han/hon beskrivs enligt pressmeddelandet är knappast en person som man vill vara närmare bekant med.

5. Samtidigt sägs det att Social Dominansorientering, (SDO), kan förklara alla de ovannämnda sambanden, helt eller delvis. Hög SDO innebär bland annat acceptans för och förespråkande av hierarkiska och dominanta relationer mellan sociala grupper och att acceptera människans dominans över naturen.

Hur går det ihop? En variabel, (t.ex. empati), är korrelerad med SDO vilken i sin tur är korrelerad med "klimatförnekande". Då "medieras", enligt författarna den variabeln (empati) till att också ha samband med "klimatförnekelse", även om något direkt samband inte skulle finnas mellan empati och "klimatförnekelse".

6. Nedan granskar vi påståendena var och en för sig med utgångspunkt i avhandlingen och de tre artiklarna som nämns i referenslistan. Enbart direkta korrelationer mellan respektive variabel och "klimatförnekelse" berörs.

7. *Påstående: "Förnekelse av klimatförändringar" korrelerar med politisk orientering.* I studie 1 fanns ingen korrelation mellan politisk orientering och "klimatförnekelse"¹.

I studie 3 har undersökts korrelation mellan political conservatism och "klimatförnekelse"³. Korrelationskoefficienten (β) i den brasilianska gruppen var 0.05 och i den svenska 0.08, d.v.s. ingen signifikant korrelation.

I en senare analys, se avhandlingen, som omfattade studie 2 och den svenska delen av studie 3 fann man dock en signifikant korrelation mellan politisk orientering (höger) och "klimatförnekelse", dock med en låg korrelationskoefficient (β), 0.14.

8. *Påstående: "Förnekelse av klimatförändringar korrelerar med manligt kön".* Detta är bara studerat i studie 3 som är en gemensam studie mellan Brasilien och Sverige. För brasilianare fanns en signifikant korrelation mellan manligt kön och "klimatförnekelse" men inte för svenskar. Korrelationskoefficienten (β) mellan svenska män och "klimatförnekelse" var 0,03³

9. *Påstående: "Förnekelse av klimatförändringar" korrelerar med auktoritära attityder.* I studie 2 var korrelationkoefficienten (β) mellan "domineering" och "klimatförnekelse" = -0.06. Inte heller här sågs någon korrelation mellan påståendet och de faktiska resultaten.²
10. *Påstående: "Förnekelse av klimatförändringar" korrelerar med "kallhamrad personlighet".* Ingenstans i artiklarna finns begreppet "kallhamrad personlighet" nämnt. Empati (självskattad) har testats mot "klimatförnekelse" i studie 2 utan signifikanta samband (β)=-0.02², således ingen signifikant korrelation.
11. *Påstående: "Förnekelse av klimatförändringar" korrelerar med "trångsynt personlighet".* Begreppet "trångsynt personlighet", som ej är nämnt i artiklarna, har i studie 2 testats med variabeln "openness". Inget signifikant samband med "klimatförnekelse" hittades².
12. *Påstående: "Förnekelse av klimatförändringar" korrelerar med SDO.* I alla studierna har denna variabel visat sig korrelera med "klimatförnekelse". Dock har sambandet varit tämligen svagt, i studie 2, den enda där detta redovisas, konstaterades att SDO stod för 14% av variansen beträffande "klimatförnekelse". Återstår alltså 86% att förklara.
13. Författarna har alltså i studierna visat signifikanta korrelationer mellan SDO och "klimatförnekelse" samt mellan brasilianska män och "klimatförnekelse". Inga direkta korrelationer förutom dessa har kunnat visas i studierna. (I efteranalys fann man dock en svag korrelation mellan politisk orientering (höger) samt tendens att vara orolig och "klimatförnekelse").

Ändå anger man i pressmeddelandet att det finns samband mellan kallhamrade (låg empati och hög dominans) respektive trångsynta personligheter (låg öppenhet för erfarenheter), manligt kön, stöd för bibehållet status quo och "klimatförnekelse". Man har genomgående använt sig av korrelationer vilket ju inte kan jämföras med kausalsamband.

Kallhamrade respektive trångsynta personligheter är inte några vetenskapligt definierade begrepp.

14. De sista styckena i pressmeddelandet handlar om vilka strategier som skall presenteras för människor med hög SDO för att övertyga dem om behovet av åtgärder.

Frågan är om det är rimligt att en doktorsavhandling vid ett statligt universitet skall leda till en värdering av människors åsikter och hur dessa kan förändras i önskvärd riktning.

Dessutom är det grovt missvisande att i ett pressmeddelande skriva om "förnekelse av klimatförändringar" när det som sannolikt avses är "olika uppfattningar om människans påverkan på klimatet". Universitetet hjälper här till att sprida fördomar om de personer som har en annan uppfattning än det som uppfattas som konsensus.

Det är vår uppfattning att pressmeddelandet inte återspeglar innehåll och resultat i artiklarna som ingår i avhandlingen på ett korrekt sätt.

Referenser:

1. Häkkinen K, Akrami N (2014). Ideology and climate change denial. *Personality and Individual differences*, 70, 62-65.
2. Jylhä K, Akrami N (2015). Social dominance orientation and climate change denial: The role of dominance and system justification. . *Personality and Individual differences*, 86, 108-111.
3. Jylhä K, Cantal C, Akrami N, Milfont TL (2016). Denial of anthropogenic climate change: Social dominance orientation helps explain the conservative male effect in Brazil and Sweden. *Personality and Individual differences*, 98, 184-187.
4. Avhandling: [Ideological roots of climate change denial: Resistance to change, acceptance of inequality, or both?](#) Uppsala universitet, Humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för psykologi. (2016) ISBN: 978-91-554-9621-0

